

Határozatok Tára

HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2017. február 16.¹

C-75/16. sz. ügy

Livio Menini
Maria Antonia Rampanelli
kontra
Banco Popolare – Società Cooperativa

(a Tribunale Ordinario di Verona [veronai bíróság, Olaszország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal — Fizetési meghagyással szemben előterjesztett ellentmondás — 2008/52/EK irányelv — Polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés — Az 1. cikk (2) bekezdése — Hatály — 2013/11/EU irányelv — Fogyasztói jogviták alternatív rendezése — 1. cikk — A fogyasztó azon kötelezettsége, hogy a bíróság előtti perindítást megelőzően közvetítői eljárást vegyen igénybe — 2. cikk — Hatály — A 8. cikk b) pontja — Kötelező ügyvédi közreműködés — A 9. cikk (2) bekezdésének a) pontja — A közvetítői eljárástól való visszalépéshez fűződő szankciók”

I – Bevezetés

1. A Tribunale Ordinario di Verona (veronai bíróság, Olaszország) előtt két fogyasztó ellentmondást terjesztett elő egy hitelintézet kérelmére velük szemben kibocsátott fizetési meghagyással szemben.

2. A polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól szóló 2008/52/EK irányelvet² az olasz jogba átültető szabályozás értelmében az ellentmondás elfogadhatóságának feltétele az ellentmondást előterjesztő felek kezdeményezésére igénybe vett előzetes közvetítői eljárás. E bíróság másfelől megállapítja, hogy az alapeljárás egyben a fogyasztói jogviták alternatív rendezéséről (fogyasztói alternatív vitarendezési irányelv) szóló 2013/11/EU irányelvet³ az olasz jogba átültető jogi szabályozás hatálya alá is tartozik. Márpedig kétségei vannak afelől, hogy a kötelező közvetítési eljárás, akármennyire is megfelel a 2008/52 irányelvnek, összeegyeztethető-e a 2013/11 irányelv egyes rendelkezéseivel.

3. Ebben az összefüggésben az említett bíróság elsőként e két irányelv hatályának elhatárolását kéri a Bíróságtól. Másodszor arra vár választ, hogy a 2013/11 irányelv rendelkezéseivel ellentétes-e, ha egy fogyasztó által egy kereskedővel szemben, szolgáltatási szerződésre vonatkozóan benyújtott eljárást megindító irat elfogadhatóságának feltétele a fogyasztó részéről a közvetítői eljárás előzetes

¹ — Eredeti nyelv: francia.

² — 2008. május 21-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 136., 3. o.).

³ — A 2006/2004/EK rendelet és a 2009/22/EK irányelv módosításáról szóló, 2013. május 21-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (fogyasztói alternatív vitarendezési irányelv) (HL 2013. L 165., 63. o.).

igénybevétele. Harmadszor, a kérdést előterjesztő bíróság azt kérdezi a Bíróságtól, hogy összeegyeztethetőek-e a 2013/11 irányelvvel az olasz szabályozásban előírt közvetítői eljárás azon szabályai, amelyek ügyvédi közreműködés igénybevételére kötelezik a fogyasztót, és szankciót helyeznek kilátásba, ha alapos ok nélkül visszalép ettől az eljárástól.

II – Jogi háttér

A – Az uniós jog

1. A 2008/52 irányelv

4. A 2008/52 irányelvet az 1. cikkének (2) bekezdése szerint a „határokon átnyúló vitákban, polgári és kereskedelmi ügyekben kell alkalmazni, kivéve azon jogok és kötelezettségek tekintetében, amelyekről a megfelelő alkalmazandó jogszabályok szerint a felek nem rendelkeznek”.

5. Az ezen irányelv 3. cikkének a) pontjában található meghatározás értelmében a „[k]özvetítés” egy „olyan strukturált eljárás – függetlenül megnevezésétől vagy az arra való hivatkozástól –, amelyben egy jogvitában részt vevő két vagy több fél önkéntes alapon, közvetítő segítségével maga kísérli meg vitájának megállapodással történő rendezését. Ezt az eljárást a felek kezdeményezhetik, vagy bíróság javasolhatja vagy rendelheti el, vagy egy tagállam joga írhatja elő.”

6. Az említett irányelv az 5. cikkének (2) bekezdése értelmében „nem érinti a közvetítés igénybevételét – a bírósági eljárás megkezdése előtt vagy után – kötelezővé tevő, ösztönző vagy szankcionáló nemzeti jogszabályokat, feltéve, hogy az ilyen jogszabályok nem akadályozzák a feleket az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférési joguk gyakorlásában”.

2. A 2013/11 irányelv

7. A 2013/11 irányelv célja az 1. cikke értelmében az, „hogy magas szintű fogyasztóvédelem megvalósításán keresztül elősegítse a belső piac megfelelő működését annak biztosításával, hogy a fogyasztók a kereskedőkkel szembeni panaszukat önkéntes alapon független, pártatlan, átlátható, hatékony, gyors és méltányos alternatív vitarendezési eljárásokat kínáló szervek elé terjeszthessék. Ezen irányelv nem érinti azon nemzeti jogszabályokat, amelyek kötelezővé teszik az említett eljárásokban való részvételt, feltéve, hogy e jogszabályok nem akadályozzák a feleket az igazságszolgáltatás igénybevételéhez való joguk gyakorlásában.”

8. Ezen irányelv 2. cikkének megfelelően:

„(1) Ezen irányelv az Unióban letelepedett kereskedők és az Unióban tartózkodási hellyel rendelkező fogyasztók közötti, adásvételi vagy szolgáltatási szerződésekből eredő szerződéses kötelezettségekkel kapcsolatos belföldi vagy határokon átnyúló jogviták bírósági eljáráson kívüli, alternatív vitarendezési fórum közbenjárásával történő rendezésére alkalmazandó, amelynek keretében az alternatív vitarendezési fórum megoldást javasol vagy ír elő, vagy a peren kívüli egyezsége jutás megkönnyítése érdekében egy asztalhoz ülteti a feleket.

(2) Ez az irányelv nem alkalmazandó a következőkre:

[...]

g) a kereskedő által a fogyasztóval szemben kezdeményezett eljárások;

[...].”

9. Az említett irányelv 3. cikkének (1) és (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) Amennyiben ezen irányelv eltérően nem rendelkezik, ezen irányelv rendelkezései irányadók, ha az említett rendelkezések valamelyike ellentétes valamely más uniós jogi aktusnak valamely, a fogyasztó által a kereskedővel szemben kezdeményezett bíróságon kívüli vitarendezési eljárásokra vonatkozó rendelkezésével.

(2) Ezen irányelv nem érinti a 2008/52/EK irányelvet.”

10. A 2013/11 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének g) pontjában található meghatározás értelmében az „alternatív vitarendezési eljárás” a „2. cikkben említett olyan eljárás, amely megfelel az ebben az irányelvben meghatározott követelményeknek, és amelyet alternatív vitarendezési fórum folytat le”. Ezen irányelv 4. cikke (1) bekezdésének h) pontja szerint „alternatív vitarendezési fórum” „bármely olyan szerv – elnevezésétől függetlenül –, amely tartós alapon jött létre, jogviták alternatív vitarendezési eljárással történő rendezésével foglalkozik, és amelyet a 20. cikk (2) bekezdésével összhangban jegyzékbe vettek”.

11. Az említett irányelv 5. cikkének (1) bekezdése ekként rendelkezik: „[a] tagállamok [...] biztosítják, hogy az ezen irányelv hatálya alá tartozó, a területükön letelepedett kereskedőket érintő jogviták esetén az ezen irányelvben meghatározott követelményeket teljesítő alternatív vitarendezési fórumokhoz lehessen fordulni”.

12. Ugyanezen irányelv 8. cikkének b) pontja előírja a tagállamoknak, hogy biztosítsák, hogy „a felek kötelező ügyvédi vagy jogtanácsosi képviselő nélkül” is igénybe vehessék az alternatív vitarendezési eljárást.

13. A 2013/11 irányelv 9. cikke (2) bekezdésének a) pontja értelmében „[a]z olyan alternatív vitarendezési eljárásokban, amelyek a jogvita akként való rendezésére irányulnak, hogy javasolnak valamely megoldást, a tagállamok biztosítják, hogy a feleknek bármely szakaszban lehetőségük legyen visszalépni az eljárástól, amennyiben annak hatékonyságával vagy menetével nincsenek megelégedve. A feleket e jogukról az eljárás megkezdése előtt tájékoztatni kell. Amennyiben nemzeti szabályok kötelezik a kereskedőt az alternatív vitarendezési eljárásokban való részvételre, ez a pont csak a fogyasztóra alkalmazandó.”

14. Ezen irányelv 20. cikke értelmében:

„(1) Mindenekelőtt a 19. cikk (1) bekezdésének megfelelően kapott információk alapján minden hatáskörrel rendelkező hatóság értékeli, hogy a nála bejelentett vitarendezési fórumok az ezen irányelv hatálya alá tartozó alternatív vitarendezési fórumnak minősülnek-e, és teljesítik-e a II. fejezetben és az azt végrehajtó nemzeti rendelkezésekben meghatározott követelményeket, beleértve az ezen irányelvben előírt követelményeken túlmenő szabályozást előíró, az uniós joggal összhangban lévő nemzeti rendelkezéseket is.

(2) Az (1) bekezdésben említett értékelés alapján minden hatáskörrel rendelkező hatóság elkészíti azoknak a nála bejelentett alternatív vitarendezési fórumoknak a jegyzékét, amelyek teljesítik az (1) bekezdésben foglalt feltételeket.

[...].”

B – Az olasz jog

1. A 28/2010. sz. törvényerejű rendelet

15. A decreto legislativo 4 marzo 2010, n. 28, recante attuazione dell'articolo 60 della legge 18 giugno 2009, n. 69, in materia di mediazione finalizzata alla conciliazione delle controversie civili e commerciali (a polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítésről szóló 2009. június 18-i 69. sz. törvény 60. cikkének végrehajtásáról szóló, a 2008/52 irányelvet átültető 2010. március 4-i 28/2010. sz. törvényerejű rendelet) (a továbbiakban: 28/2010. sz. törvényerejű rendelet)⁴ 5. cikke így rendelkezik:

„(1a) Aki a tulajdonközösséggel, dologi joggal, tulajdonmegosztással, örökléssel, családi szerződéssel, bérlettel, haszonkölcsönrel, vállalkozás kezelésbe vételével, orvosi vagy egészségügyi eljárásból eredő, valamint a sajtóban vagy egyéb reklámhordozón elkövetett rágalmozással okozott kár megtérítésével, biztosítási, banki és pénzügyi szerződésekkel kapcsolatos jogvitában ügyvéd útján keresetet kíván előterjeszteni, először is köteles a jelen törvényerejű rendelet, illetve a 2007. október 8-i 179. sz. törvényerejű rendelet értelmében vett közvetítői eljárást, vagy a módosított 1993. szeptember 1-jei 385. sz. törvényerejű rendelettel szabályozott banki és hitelügyekre vonatkozó törvények egységes szövegének 128a. cikkében szabályozott területeken az ott bevezetett eljárást igénybe venni. A közvetítői eljárás tényleges lefolytatása az eljárást megindító irat elfogadhatóságának egyik feltétele. [...]

(2a) Amennyiben a közvetítői eljárás tényleges lefolytatása az eljárást megindító irat elfogadhatóságának egyik feltétele, az teljesül, [amennyiben] a közvetítő előtti első megbeszélés megállapodás nélkül ér véget.

[...]

(4) Az (1a) és (2) bekezdés nem alkalmazható:

1) a meghagyásos eljárásokban, beleértve az ellentmondást is, a[z] [...] ideiglenes végrehajtás [...] vagy [...] felfüggesztés [...] iránti kérelem tárgyában való döntéshozatalig [...]

16. E rendelet 8. cikkének (1) bekezdése szerint „[a közvetítést igénybe vevő felek közötti] első és azt követő megbeszéléseken az eljárás végéig a felek számára kötelező az ügyvédi közreműködés”. E rendelkezés (4a) bekezdése előírja, hogy „[a] közvetítői eljárásban való részvétel alapos ok nélkül való elmulasztására a bíróság a polgári eljárásjogi törvénykönyv (Codice di procedura civile) 116. cikkének második bekezdése értelmében a későbbi eljárás során bizonyítékokat alapíthat. A bíróság azt a felet, aki az 5. cikkben felsorolt esetekben az eljárásban alapos ok nélkül nem vett részt, a bírósági eljárás tekintetében fizetendő egységes illetéknek megfelelő összeg [államkincstár részére történő] megfizetésére kötelezi.”

2. A 130/2015. sz. törvényerejű rendelet

17. A decreto legislativo 6 agosto 2015, n. 130, recante attuazione della direttiva 2013/11/UE sulla risoluzione alternativa delle controversie dei consumatori (a fogyasztói jogviták alternatív rendezéséről szóló 2013/11/EU irányelv átültetéséről szóló, 2015. augusztus 6-i 130. sz. törvényerejű rendelet) (a továbbiakban: 130/2015. sz. törvényerejű rendelet),⁵ azáltal, hogy módosította a decreto legislativo 6 settembre 2005, n. 206, „Codice del consumo” (a fogyasztókról szóló törvénykönyvet magában foglaló

4 — A GURI 2010. március 5-i 53. száma.

5 — A GURI 2015. augusztus 19-i 191. száma.

2005. szeptember 6-i 206. sz. törvényerejű rendelet) (a továbbiakban: 206/2005. sz. törvényerejű rendelet)⁶ néhány rendelkezését, biztosította a 2013/11 irányelv átültetését az olasz jogba. A 130/2015. sz. törvényerejű rendelet 1. cikke módosította többek között a 206/2005. sz. törvényerejű rendelet 141. cikkét; e cikk (4) és (6) bekezdése a módosítást követően ekként rendelkezik:

„(4) A jelen fejezet rendelkezéseit kell alkalmazni az Unióban letelepedett eladók vagy szolgáltatók és az Unióban tartózkodási hellyel rendelkező fogyasztók közötti, belföldi vagy határokon átnyúló jogviták bírósági eljárásán kívüli, önkéntes alternatív vitarendezési fórum közbenjárásával akár telematikus úton történő rendezésére, amelynek keretében az alternatív vitarendezési fórum megoldást javasol, vagy a peren kívüli egyezségekre jutás megkönnyítése érdekében egy asztalhoz ülteti a feleket, valamint különösen a 2010. március 4-i 28. sz. törvényerejű rendelet 16. cikkének (2) és (4) bekezdése szerinti különös nyilvántartásba felvett, fogyasztói ügyleteket tárgyaló közvetítő szervezetekre, illetve az (1) bekezdés i) pontja szerinti hatóságok által vezetett és felügyelt nyilvántartásba az előírt feltételek meglétére, a szervezetük és eljárásaik jelen cím rendelkezéseinek megfelelő jellegére vonatkozó ellenőrzést követően felvett egyéb alternatív vitarendezési fórumokra.

[...]

(6) Ez nem érinti a jogviták bírósági eljárásán kívüli vitarendezési fórum közbenjárásával történő kötelező rendezését előíró, alábbi rendelkezéseket:

a) a 2010. március 4-i 28. sz. törvényerejű rendelet 5. cikkének (1a) bekezdése [...]

III – Az alapeljárás, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a Bíróság előtti eljárás

18. 2015. június 15-én a Banco Popolare – Società Cooperativa kérelmére bírósági fizetési meghagyást bocsátottak ki Livio Meninivel és Maria Antonia Rampanellivel szemben 991 848,21 euró összegben. Ez az összeg megfelel az ez utóbbiak és a Banco Popolare által kötött, jelzálogjoggal biztosított folyószámlahitelkeret szerződés alapján fennálló tartozásnak. L. Menini és M.A. Rampanelli ellentmondással élt a Tribunale Ordinario di Verona (veronai bíróság) előtt a fizetési meghagyással szemben, és egyidejűleg kérte a fizetési meghagyás ideiglenes végrehajtásának felfüggesztését.

19. Az ellentmondás alátámasztásaként ez utóbbiak arra hivatkoztak, hogy a Banco Popolare szerény jövedelmi helyzetük ellenére több esetben, több egymást követő szerződéssel nyújtott részükre hitelt. Ezek a hitelek arra irányultak, hogy lehetővé tegyék számukra, hogy nagy mennyiségben vegyenek főleg a Banco Popolare, valamint a csoport más társaságainak részvényeiből. A Banco Popolare ezeket a befektetéseket biztonságosként jelölte meg.

20. A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az ideiglenes végrehajtás felfüggesztésére irányuló kérelmet el kell utasítania. Miután e bíróság meghozza az elutasító határozatát, a jogorvoslattal élő felek az ellentmondás elfogadhatatlanságának terhe mellett kötelesek a 2008/52 irányelvet az olasz jogba átültető 28/2010. sz. törvényerejű rendelet 5. cikkének (1a) és (4) bekezdése alapján közvetítői eljárást kezdeményezni.

21. E bíróság megállapítja, hogy a jogvita egyben a 2013/11 irányelvnek az olasz jogba történő átültetését biztosító 130/2015. sz. törvényerejű rendelet hatálya alá is tartozik. A jogorvoslattal élő felek, akik az ezen irányelv 4. cikkének b) pontja értelmében vett „kereskedővel” kötöttek az ezen irányelv 4. cikkének d) pontja szerinti szolgáltatási szerződést, ugyanis ugyanezen irányelv 4. cikkének a) pontja értelmében „fogyasztóknak” minősülnek.

6 — A GURI 2005. október 8-i 235. száma.

22. Az említett bíróság lényegében megállapítja, hogy a 2013/11 irányelvvel ellentétes a fogyasztói jogvitákkal kapcsolatban olyan kötelező közvetítői rendszer bevezetése, mint amelyet a 28/2010. sz. törvényerejű rendelet előír, és amelyet egyébként a 2008/52 irányelv 5. cikkének (2) bekezdése lehetővé tesz.

23. Először is, a 2013/11 irányelv (16) preambulumbekzdése alternatív vitarendezési testületek egységes rendszerének bevezetésére kötelezi a tagállamokat valamennyi fogyasztói jogvitával kapcsolatosan. Ezzel tehát ellentétes az, hogy egyes fogyasztói jogvitákban alkalmazni kell a kötelező közvetítés rendszerét, míg más fogyasztói jogviták esetén a közvetítés önkéntes alapon történik. Márpedig, a 28/2010. sz. törvényerejű rendelet 5. cikkének (1a) bekezdése csak azon fogyasztói jogviták esetére írja elő a kötelező közvetítői rendszer alkalmazását, amelyek banki és pénzügyi szerződésekkel kapcsolatosak, vagy biztosítási szerződésekre vonatkoznak.

24. Másodszor, noha a 2013/11 irányelv lehetővé teszi a kereskedővel szemben a közvetítői eljárásban történő részvétel előírását, ugyanakkor megtiltja a tagállamoknak, hogy ugyanezt a kötelezettséget a fogyasztókkal szemben is alkalmazzák.

25. Ennélfogva a 2008/52 irányelv 5. cikkének (2) bekezdése ellentétes lehet a 2013/11 irányelv által bevezetett rendszerrel. A kérdést előterjesztő bíróság ezen állítólagos összeférhetlenség feloldására azt javasolja, hogy a 2013/11 irányelv 3. cikke (2) bekezdésének olyan értelmezése kerüljön elfogadásra, amely minden átfedést elkerül e két irányelv hatálya vonatkozásában. Így a 2008/52 irányelv kizárólag azokra a jogvitákra vonatkozna, amelyekre a 2013/11 irányelv nem alkalmazható, vagyis a fogyasztókat nem érintő, illetve az adásvételi vagy szolgáltatási szerződésektől eltérő szerződésekből eredő szerződéses kötelezettségekkel kapcsolatos jogvitákra, továbbá azokra, amelyek ez utóbbi irányelv 2. cikkének (2) bekezdése értelmében nem tartoznak ezen irányelv hatálya alá (például a kereskedők által megindított eljárások).

26. Másrészt e bíróság kiemeli, hogy a 28/2010. sz. törvényerejű rendelet 5. cikkének (1a) bekezdése, valamint a 8. cikkének (1) bekezdése ügyvédi közreműködés igénybevételére kötelezi a fogyasztókat a közvetítői eljárás során. Márpedig ez ellentétes a 2013/11 irányelv 8. cikkének b) pontjával.

27. Az említett bíróság kétségeit fejezi ki azzal kapcsolatban is, hogy az ezen irányelv 9. cikke (2) bekezdésének a) pontja és e törvényerejű rendelet 8. cikkének (4a) bekezdése összeegyeztethető-e egymással, mivel ez utóbbi rendelkezés a későbbi bírósági eljárás keretében kilátásba helyezett hátrányos jogkövetkezmények terhe mellett kizárólag alapos ok fennállása esetén teszi lehetővé a fogyasztó számára a közvetítői eljárástól való visszalépést. A kérdést előterjesztő bíróság szerint az „alapos ok” fogalma objektív indokokat takar, melyek között nem szerepel az, hogy a fogyasztó nincs megelégedve a közvetítői eljárással.

28. Ilyen körülmények között a Tribunale Ordinario di Verona (veronai bíróság) úgy határozott, hogy az alapeljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

- „1) Úgy kell-e értelmezni a 2013/11 irányelv 3. cikke (2) bekezdésének, azt a részét, amely úgy rendelkezik, hogy ezen irányelv »nem érinti a 2008/52 irányelvet«, hogy az nem érinti az egyes tagállamok azon lehetőségét, hogy kizárólag a 2013/11 irányelv hatálya alá nem tartozó, tehát a 2013/11 irányelv 2. cikkének (2) bekezdése szerinti tényállások, nevezetesen az adásvételi vagy szolgáltatási szerződésektől eltérő szerződésekből eredő szerződéses kötelezettségekkel kapcsolatos és a fogyasztókat nem érintő jogviták esetében írják elő a közvetítés kötelező igénybevételét?
- 2) Úgy kell-e értelmezni a 2013/11 irányelv 1. cikkének azt a részét, amelyben az a fogyasztók számára azt a lehetőséget biztosítja, hogy a megfelelő alternatív vitarendezési fórumhoz panaszt nyújtsanak be a kereskedővel szemben, hogy e rendelkezéssel ellentétes az a nemzeti szabály, amely a 2013/11 irányelv 2. cikkének (1) bekezdése szerinti egyik jogvita tekintetében úgy írja elő a közvetítés

igénybevételét, hogy az a fogyasztónak minősülő fél eljárást megindító irata elfogadhatóságának egyik feltétele, illetve, mindenestre, azon nemzeti rendelkezés, amely az említett jogviták egyikére vonatkozó közvetítői eljárásban részt vevő fogyasztót ügyvédi közreműködés igénybevételére és a vonatkozó költségek viselésére kötelezi, továbbá azt írja elő, hogy a fogyasztó kizárólag alapos ok fennállása esetén maradhat távol a közvetítői eljárástól?”

29. Írásbeli észrevételt nyújtott be a német és az olasz kormány, valamint az Európai Bizottság. A 2016. november 24-én tartott tárgyaláson részt vett az olasz kormány és a Bizottság.

IV – Elemzés

A – A *Bíróság hatásköréről*

30. Írásbeli és szóbeli észrevételeikben a beavatkozók két olyan érvet adtak elő, amelyek kétségbe vonhatják a 2013/11 irányelv alkalmazhatóságát az alapeljárásban, és így e jogvita megoldása szempontjából az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés relevanciáját, valamint a Bíróság hatáskörét e kérdések megválaszolására.

31. A tárgyaláson az olasz kormány először is arra hivatkozott, hogy az alapügy egy kereskedő által, fogyasztókkal szemben indított fizetési meghagyásos eljárás keretébe illeszkedik. Következésképpen ez a jogvita a 2013/11 irányelv hatályának az ezen irányelv 2. cikke (2) bekezdésének g) pontjában előírt kizárása körébe tartozik.

32. Másodsorban, a német kormány és a Bizottság megjegyezték, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozat nem utal arra, hogy a 28/2010. sz. törvényerejű rendeletben bevezetett közvetítői eljárás ténylegesen a 2013/11 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének g) és h) pontjában található meghatározásnak megfelelő, „alternatív vitarendezési fórum” előtt lefolytatott „alternatív vitarendezési eljárásnak” minősül-e. A tárgyaláson az olasz kormány előadta, hogy nem ez a helyzet. Márpedig a beavatkozók szerint amennyiben az e rendeletben szabályozott közvetítői eljárás nem felel meg e meghatározásoknak, akkor nem tartozik ezen irányelvnek a 2. cikke (1) bekezdésében megjelölt hatálya alá.

33. A továbbiakban, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések relevanciájának vélelmét szem előtt tartva, mindkét érvet megválaszolom majd.

34. E tekintetben emlékeztetek arra, hogy ez a vélelem csak akkor dönthető meg, ha az uniós jog kért értelmezése nem függ össze az alapeljárás tárgyával, ha a szóban forgó probléma hipotetikus jellegű, vagy ha a Bíróság nem rendelkezik azon ténybeli és jogi elemek ismeretével, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a feltett kérdéseket hatékonyan megválaszolja.⁷ Így az említett vélelem többek között akkor dönthető meg, ha a feltett kérdések az alapügy eldöntéséhez nyilvánvalóan nem bírnak jelentőséggel.⁸ A Bíróság különösen olyan esetekben nem rendelkezik hatáskörrel egy előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés megválaszolására, amelyekben nyilvánvaló, hogy az uniós jogszabály, amelynek értelmezését a Bíróságtól kérik, nem alkalmazható.⁹

7 — Lásd többek között: 2016. november 8-i Eurosaneamientos és társai ítélet (C-532/15 és C-538/15, EU:C:2016:932, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

8 — Lásd: 2013. október 24-i Stoilov i Ko ítélet (C-180/12, EU:C:2013:693, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

9 — 1990. október 18-i Dzodzi-ítélet (C-297/88 és C-197/89, EU:C:1990:360, 40. pont); 2012. június 21-i Susisalo és társai ítélet (C-84/11, EU:C:2012:374, 17. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

1. A 2013/11 irányelv hatálya alól az ezen irányelv 2. cikke (2) bekezdésének g) pontjában meghatározott kizárás terjedelméről

35. A 2013/11 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének g) pontja értelmében ez az irányelv nem alkalmazható „a kereskedő által a fogyasztóval szemben kezdeményezett eljárásokra”. Ugyanezen irányelv (16) preambulumbekzdése e tekintetben kifejti, hogy az irányelv nem alkalmazandó „a kereskedők által fogyasztókkal szemben tett panaszokra”.

36. Ez a kizárás összhangban van az említett irányelv céljával, amely, amint az az 1. cikkéből kiderül, a belső piac megfelelő működésének elősegítése a fogyasztók magas szintű védelmének biztosításával, gondoskodva arról, hogy ez utóbbiak az Unió teljes területén meghatározott minőségi követelményeknek megfelelő alternatív vitarendezési eljárásokat vehessenek igénybe a kereskedőkkel szembeni panaszaik benyújtása érdekében. Ezzel szemben a 2013/11 irányelvnek nem célja, hogy ezen eljárásokat a kereskedők számára is elérhetővé tegye a fogyasztókkal kapcsolatos kifogásaik érvényesítésére.

37. Véleményem szerint az említett kizárás azt is magában foglalja, hogy abban az esetben, amikor a kereskedő panaszt nyújt be a fogyasztóval szemben, és panaszának a bíróság helyt ad, ez az irányelv nem követeli meg, hogy az ezen ítélettel szemben kifogást emelni szándékozó fogyasztó az ítélet fellebbezés vagy ellentmondás útján történő megtámadás helyett valamely alternatív vitarendezési fórum előtt vitassa meg.

38. Ennek következtében úgy tűnik, hogy a 2013/11 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének g) pontjában szabályozott kizárás arra a helyzetre vonatkozik, amikor egy fogyasztó egy kereskedő kérelmére vele szemben kibocsátott fizetési meghagyást vitat.

39. Ugyanakkor ettől eltérő lehetne a helyzet abban az esetben, ha a fogyasztó az ezen meghagyással szembeni ellentmondás szakaszában a kereskedőtől független kérelmet terjesztene be, amely önmagában külön bírósági kereset tárgya lehet. Különösen akkor, amikor a fogyasztó az ellentmondás keretében a szerződés vagy egyes kikötéseinek érvénytelenségére hivatkozik, az ilyen érvénytelenség megállapítására (és esetlegesen kártérítés megállapítására) irányuló kérelem a fizetési meghagyásos eljárásban előterjesztett védekezési jogalapon túl a fogyasztó által a kereskedővel szemben benyújtott, önálló követelést jelent.¹⁰ A 2013/11 irányelv véleményem szerint azt követeli meg, hogy a fogyasztó ezt a követelését egy alternatív vitarendezési fórum tudomására hozhassa.¹¹ Az ezen irányelv 2. cikke (2) bekezdésének g) pontjában foglalt kizárás így e követelés vonatkozásában nem alkalmazandó.

40. Az egyes tagállamok belső jogának hatálya alá tartozik a kérdés, hogy egy ítélettel szemben ellentmondást benyújtó fogyasztó ezen ellentmondás keretében a kereskedő követeléséhez képest olyan önálló követelést érvényesít-e, amely önmagában is bírósági kereset tárgya lehet. Ezen értékelés elvégzése tehát a nemzeti bíróság kizárólagos hatáskörébe tartozik.

41. A jelen ügyben, az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban ismertetett és a jelen indítvány 19. pontjában átvett tényállásból úgy tűnik, hogy L. Menini és M. A. Rampanelli az ellentmondás alátámasztására arra hivatkozott, hogy a Banco Popolare megsértette az alkalmazandó jogot, amikor a vitatott hiteleket a részükre nyújtotta. A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a fogyasztók állítása a kereskedővel szembeni független panasznak minősül-e.

10 — Az olasz kormány a tárgyaláson rámutatott, hogy az olasz jog szerint a fizetési meghagyás kibocsátására irányuló eljárás nem kontradiktórius jellegű, mivel az adós annak nem részese. Épp ellenkezőleg, az ilyen meghagyással szembeni ellentmondás, amelyet az adós kezdeményez, eredményezi a hitelező részére idézés kibocsátását. Ez a körülmény, ha elfogadottnak tekintjük, arra utal, hogy ilyen esetben az adós csak az ellentmondás szakaszában érvényesítheti esetleges követeléseit a kereskedővel szemben.

11 — Ez a követelmény egészen pontosan a 2013/11 irányelv 5. cikkének (1) bekezdésén alapul.

42. Ilyen körülmények között úgy vélem, hogy noha az említett jogvita egy kereskedő által, fogyasztókkal szemben indított fizetési meghagyásos eljárás keretébe illeszkedik, nem nyilvánvaló, hogy a 2013/11 irányelv rendelkezései, amelynek értelmezését kérték, nem alkalmazhatóak az alapeljárásban, és hogy ebből következően az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések a jogvita megoldása szempontjából nem relevánsak.

2. A 2013/11 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének h) pontja szerinti „alternatív vitarendezési fórum” minőségéről és az ehhez fűződő következményekről

43. A 2013/11 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének g) pontja az „alternatív vitarendezési eljárást” valamely „alternatív vitarendezési fórum” által lefolytatott eljárásaként határozza meg. Az „alternatív vitarendezési fórum” jelentését ezen irányelv 4. cikke (1) bekezdésének h) pontja az ugyanezen irányelv 20. cikke (2) bekezdésének alkalmazásával összeállított jegyzékre hivatkozással határozza meg. Ez a jegyzék, amelyet az egyes tagállamok illetékes hatóságai készítenek el, és küldenek meg a Bizottságnak, az egyes tagállamokban bejelentett összes olyan fórumot sorolja fel, amelyek az e cikk (1) bekezdése értelmében lefolytatott vizsgálat alapján megfelelnek az említett irányelvben és az ez utóbbi átültetéséről szóló nemzeti jogszabályokban előírt minőségi követelményeknek.¹²

44. Márpedig a 2013/11 irányelv, 2. cikkének (1) bekezdése alapján csak az „alternatív vitarendezési fórum” közbenjárásával” folytatott eljárásokra alkalmazandó. Ugyanezen irányelv (37) preambulumbekkezdése ezzel kapcsolatban azt a pontosítást tartalmazza, hogy az ezen irányelv által előírt minőségi követelmények a „Bizottságnak bejelentett alternatív vitarendezési fórumok által végrehajtott valamennyi alternatív vitarendezési eljárásra alkalmazandók”. Más szóval az említett irányelv csak az ezen irányelv 4. cikkének h) pontjában meghatározott alternatív vitarendezési fórumok előtt folytatott eljárásokra vonatkozik.

45. A 2013/11 irányelv tárgyi hatályának e korlátozását, anélkül, hogy ennek formális definícióját alkalmaznánk, az ezen irányelv által bevezetett rendszer általános szerkezetét figyelembe véve kell értelmezni.

46. E tekintetben rámutatok, hogy ezen irányelv 4. cikke (1) bekezdésének h) pontjával együttesen értelmezett 5. cikkének (1) bekezdése annak biztosítására kötelezi az egyes tagállamokat, hogy az említett irányelv hatálya alá tartozó, a területükön letelepedett kereskedőket érintő jogviták esetén a fogyasztók (legalább) egy olyan alternatív vitarendezési fórumhoz fordulhassanak, amely megfelel az ugyanezen irányelvben előírt minőségi követelményeknek, és szerepel az ezen irányelv 20. cikkének (2) bekezdése alapján összeállított nemzeti jegyzékben.

47. A tagállamok, feltéve, hogy teljesítik ezt a kötelezettségüket, létrehozhatnak más bírósági eljáráson kívüli fórumokat is, amelyeknek már nem kell szükségszerűen rendelkezniük ezekkel a minőségi jellemzőkkel, és szerepelniük ebben a jegyzékben. A 2013/11 irányelv nem rendelkezik valamennyi nemzeti bíróságon kívüli eljárás összehangolásáról, kizárólag annak biztosítására irányul, hogy az egyes tagállamok legalább egy, az irányelv által meghatározott követelményeknek megfelelő alternatív vitarendezési eljárást előírjanak.

12 — A 2013/11 irányelv előkészítő munkálataiból kiderül, hogy ez a bejelentési és nyilvántartásba vételi kötelezettség célja egy uniós szintű „minőségjelzés” bevezetése annak érdekében, hogy lehetővé tegyék a fogyasztók számára azon fórumok azonosítását, amelyek megfelelnek az ezen irányelvben előírt minimumkövetelményeknek (lásd: az Európai Parlament Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottságának 2012. október 16-i jelentése [A7–0280/2012, 34. és 80. o.] és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. március 18-i véleménye [INT/609 – CESE 803/2012, 4. és 5. o.]). Ebből a szempontból az említett irányelv 20. cikke (2) bekezdésének negyedik albekezdése úgy rendelkezik, hogy ha az alternatív vitarendezési fórumok nemzeti jegyzékében felsorolt fórum már nem teljesíti az ugyanezen irányelvben előírt követelményeket, akkor meghatározott határidő elteltével az érintett fórumot törölni kell ebből a jegyzékből.

48. A jelen esetben az előzetes döntéshozatalra utaló határozat nem tér ki arra, hogy a 28/2010. sz. törvényerejű rendeletben előírt közvetítői eljárásra a 2013/11 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének h) pontja értelmében vett „autonóm vitarendezési fórum”, vagyis az olasz hatóságok által az ugyanezen irányelv 20. cikke (2) bekezdésének megfelelően összeállított jegyzékben szereplő fórum előtt került-e sor. Ez a határozat azt sem fejt ki, hogy a fogyasztóknak lehetőségük van-e a 28/2010. sz. törvényerejű rendelet 5. cikkének (1a) bekezdése szerinti fogyasztói jogviták megindítására más, adott esetben ebben a jegyzékben szereplő fórumok előtt is.¹³ A tárgyaláson az olasz kormány előadta, hogy a 28/2010. sz. törvényerejű rendeletben bevezetett eljárásban illetékes közvetítői testület nem szerepel az említett jegyzékben.

49. Feltételezve, hogy nincs ilyen bejegyzés, amelyet a kérdést előterjesztő bíróságnak kell vizsgálnia, a fentiekre tekintettel és a beavatkozókhoz hasonlóan úgy vélem, hogy ez a közvetítői eljárás nem tartozik a 2013/11 irányelv hatálya alá.¹⁴

50. Ezek a megfontolások ugyanakkor nem kérdőjelezik meg a Bíróság hatáskörét. Tekintettel ugyanis a jelen indítvány 48. pontjában megállapított bizonytalanságra, nem nyilvánvaló, hogy a 2013/11 irányelv azon rendelkezései, amelynek értelmezését kérik, nem alkalmazhatóak az alapeljárásban, és hogy ezáltal az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések a jogvita megoldása szempontjából nem relevánsak.

51. Mindenesetre, még ha a 28/2010. sz. törvényerejű rendeletben szabályozott közvetítői eljárás nem is tartozik ezen irányelv hatálya alá, ez a körülmény nem vezet a Bíróság hatáskörének hiányához, mivel ebben az esetben ez azt jelentené, hogy az olasz jogalkotó belső joga útján kiterjesztette az említett irányelv által előírt szabályozást erre az eljárásra is.

52. Ezzel összefüggésben emlékeztetek arra, hogy amikor egy tagállam nemzeti joga az uniós jog hatálya alá nem tartozó helyzetekben e rendelkezéseket közvetlenül és feltétel nélkül alkalmazhatóvá teszi az ilyen helyzetek és az uniós jog hatálya alá tartozó helyzetek azonos módon történő kezelésének biztosítása érdekében, a Bíróság megállapítja hatáskörét arra, hogy az EUMSZ 267. cikk alapján értelmezze ezeket a rendelkezéseket. Ezt a megközelítést támasztja alá az uniós jogi rendelkezések egységes értelmezésének biztosításához fűződő érdek.¹⁵

53. A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozat elegendően pontos adatokat tartalmaz az uniós jogra történő ilyen hivatkozásokra vonatkozóan.¹⁶ Ebből a határozatból ugyanis kiderül, hogy a 2013/11 irányelv átültetéséről szóló olasz jogi szabályozásnak kifejezetten a hatálya alá tartozik a 28/2010. sz. törvényerejű rendeletben szabályozott közvetítői eljárás.¹⁷ Ezáltal, még ha feltételezzük is,

13 — E tekintetben az előzetes döntéshozatalra utaló határozat nem pontosítja sem azt, hogy a 28/2010. sz. törvényerejű rendelet 5. cikkének (1a) bekezdésében említett két másik eljárás az olasz hatóságok által készített jegyzékbe bejegyzett fórumok előtt zajlik-e, sem azt, hogy ezek az eljárások az alapügyhöz hasonló esetekben is nyitva állnak-e a fogyasztók előtt.

14 — Ez a megfontolás nem előlegezi meg annak esetleges megállapítását, hogy abban az esetben, ha egy, a 2013/11 irányelv hatálya alá tartozó jogvita valamely tagállamban nem indítható meg az ezen irányelv 20. cikkének (2) bekezdése alapján nyilvántartásba vett egyik fórum előtt sem, ez a tagállam nem biztosította a fogyasztók számára, hogy alternatív vitarendezési eljárást vegyenek igénybe az említett irányelv 5. cikkének (1) bekezdése alapján.

15 — Lásd többek között: 2012. október 18-i Nolan-ítélet (C-583/10, EU:C:2012:638, 46. és 47. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat) és 2016. június 16-i Rodríguez Sánchez ítélet (C-351/14, EU:C:2016:447, 61. és 62. pont). Ez az ítélkezési gyakorlat az 1990. október 18-i Dzodzi-ítéletből (C-297/88 és C-197/89, EU:C:1990:360, 35–37. pont) fejlődött ki, amelyben a Bíróság megállapította a hatáskörét egy uniós jogi rendelkezés értelmezésére egy olyan előzetes döntéshozatali eljárás keretében, amelyben az érintett tagállam nemzeti joga egy tisztán e tagállamon belüli helyzet szabályozása során e rendelkezés tartalmára hivatkozott.

16 — A szóban forgó ügy így eltér azoktól, amikor a Bíróság az uniós jogra történő közvetlen és feltétel nélküli hivatkozás megjelölésének hiánya miatt hatáskörének hiányát vagy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatatlanságát állapította meg (lásd többek között: 2011. december 21-i Cicala-ítélet [C-482/10, EU:C:2011:868, 23–30. pont]; 2016. június 16-i Rodríguez Sánchez ítélet [C-351/14, EU:C:2016:447, 65–67. pont]; 2014. szeptember 9-i Parva Investitionsna Banka és társai végzés [C-488/13, EU:C:2014:2191, 30–36. pont]; 2016. május 12-i Sahyouni-végzés [C-281/15, EU:C:2016:343, 30–33. pont]).

17 — A 206/2005. sz. törvényerejű rendelet 141. cikke (4) bekezdésének a 130/2015. sz. törvényerejű rendelet 1. cikkével megállapított szövege.

hogy ennek az eljárásnak olyan fórum a része, amely nem szerepel a 2013/11 irányelv 20. cikkének (2) bekezdése értelmében összeállított jegyzékben, az olasz jogalkotó legalábbis az ezen irányelvet átültető nemzeti rendelkezések által megfelelően bejegyzett alternatív vitarendezési fórumok előtt folytatott eljárásokhoz hasonló módon próbálta szabályozni az említett eljárást.

54. A fent említett megfontolások összességére tekintettel úgy vélem, hogy a Bíróság rendelkezik hatáskörrel a kérdést előterjesztő bíróság kérdéseinek megválaszolására.

B – A 2008/52 irányelv és a 2013/11 irányelv kapcsolatáról

55. Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság azt kéri a Bíróságtól, hogy értelmezze a 2013/11 irányelv 3. cikkének (2) bekezdését, mely szerint ez az „irányelv nem érinti a 2008/52/EK irányelvet”. E bíróság azt kívánja megtudni, hogy ezen irányelvek tárgyi hatálya fedi-e egymást, vagy épp ellenkezőleg, a 2008/52 irányelv csak azokra a jogvitákra alkalmazandó-e, amelyekre a 2013/11 irányelv nem alkalmazandó.

56. Számomra kétségtelen, hogy a 2013/11 irányelv 3. cikkének (2) bekezdése átfedést enged ezen irányelv és a 2008/52 irányelv hatálya között. Ezzel kapcsolatban a 2013/11 irányelv (19) preambulumbekzdésének vége megállapítja, hogy ezen irányelvet „horizontálisan az alternatív vitarendezési eljárások minden típusára, többek között a 2008/52 irányelv hatálya alá tartozó eljárásokra is alkalmazni kell”. Amint arra az olasz kormány rámutatott, ez a két irányelv egyidejűleg alkalmazható ugyanazon eljárásban, mivel, noha már a 2008/52 irányelvben szerepelnek a közvetítői eljárások, a 2013/11 irányelv részletesebben harmonizálja az összes alternatív vitarendezési eljárást. Ez utóbbi tehát az eljárások számos olyan szempontját szabályozza, amellyel a 2008/52 irányelv még nem foglalkozott.¹⁸

57. Mindezt előrebozsátva, az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kiderül, hogy az első kérdés alapja az az előfeltételezés, mely szerint az alapügyben e két irányelv konfliktusa jelenik meg. Ha ez a feltevés beigazolódik, ahhoz, hogy a kérdést előterjesztő bíróság számára hasznos választ lehessen adni, azt is tisztázni kell, mely szabályok alkalmazandóak abban az esetben, ha a 2008/52 irányelv és a 2013/11 irányelv rendelkezései összeütközésbe kerülnek.

58. Ugyanakkor kételkedem az említett előfeltételezés igazságában. Amint arra a Bizottság rámutatott, ez az összeütközés csak akkor állhat fenn, ha egy jogvita egyidejűleg mindkét irányelv hatálya alá tartozik, és ha ezenfelül e két irányelv rendelkezései ténylegesen összeegyeztethetetlenek egymással. Márpedig a jelen esetben egyik feltétel sem teljesül.

59. Először is, az alapügy nem tartozik a 2008/52 irányelv hatálya alá, amely, 1. cikke (2) bekezdésének megfelelően, csak a határokon átnyúló jogvitákra vonatkozik.¹⁹ Ez az említett irányelv 2. cikke (1) bekezdésének értelmében lényegében azokat a jogvitákat foglalja magában, amelyekben legalább az egyik fél a másik féltől eltérő tagállamban rendelkezik állandó lakóhellyel vagy szokásos tartózkodási hellyel. Mivel a jogorvoslattal élő felek szokásos tartózkodási helye és a Banco Popolare székhelye is Olaszországban van, az alapügy nem tesz eleget ennek a meghatározásnak.

60. Valóban, amint arra a 2008/52 irányelv (8) preambulumbekzdése rámutat, semmi nem akadályozza a tagállamokat abban, hogy ezeket a rendelkezéseket belföldi közvetítői eljárásokban is alkalmazzák. Az olasz jogalkotó élt is ezzel a lehetőséggel, és kiterjesztette a 28/2010. sz. törvényerejű rendelet rendelkezéseinek alkalmazását a nemzeti jogvitákra. Ez a preambulumbekzdés azonban nem eredményezheti ezen irányelv hatályának az irányelv 1. cikke (2) bekezdésének egyértelmű szövegével

¹⁸ — Lásd különösen a 2013/11 irányelv 5–17. cikkét.

¹⁹ — A 2013/11 irányelvet, 2. cikke (1) bekezdésének értelmében éppen ellenkezőleg, mind a határokon átnyúló, mind a nemzeti jogvitákra alkalmazni kell.

ellentétes kiterjesztését az ilyen jogvitákra. Amint arra a Bizottság a tárgyaláson rámutatott, az említett preambulumbekzdés annak megállapítására szorítkozik, hogy a tagállamok belső joguk alapján uniós jogi rendelkezéseket alkalmazhatnak olyan helyzetekben, amelyek nem tartoznak e rendelkezések hatálya alá.²⁰

61. Másodszor, semmiképpen sem értek egyet a kérdést előterjesztő bíróság azon elemzésével, mely szerint a 2008/52 irányelv 3. cikke a) pontja és 5. cikkének (2) bekezdése, mivel lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a bírósági eljárás kezdeményezése előtt közvetítői eljárás igénybevételét írják elő, ellentétes a 2013/11 irányelvben létrehozott rendszerrel. Tekintve, hogy ez a probléma a tárgya a második kérdésnek, ezzel kapcsolatos érvelésem elemzésem következő részében fejtem ki.²¹

62. Mivel az alapügyben tehát nincs összeütközés a 2008/52 irányelv és a 2013/11 irányelv rendelkezései között, szükségtelen annak meghatározása, hogy e rendelkezések közül melyik az elsődleges.

63. A teljesség érdekében ugyanakkor hozzáteszem, hogy ha feltételeznénk, hogy fennáll ilyen összeütközés, a 2008/52 irányelv élvezne elsőbbséget. A 2013/11 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése ugyanis ez utóbbi irányelvet ruházza fel elsőbbséggel a fogyasztó által kereskedő ellen indított, bíróságon kívüli vitarendezési eljárásokra vonatkozó rendelkezéseket tartalmazó más uniós jogi aktusokhoz képest, „amennyiben ezen irányelv eltérően nem rendelkezik”. Ezen irányelv 3. cikkének az irányelv (19) preambulumbekzdésével együttesen értelmezett (2) bekezdése éppen ilyen kifejezett eltérést testesít meg, mivel úgy rendelkezik, hogy az említett „irányelv nem érinti a 2008/52/EK irányelvet”. Ez a preambulumbekzdés, azon felül, hogy megerősíti ezen irányelv elsőbbségét a 2013/11 irányelvhez képest, rámutat, hogy ennek oka abban rejlik, hogy a 2008/52 irányelv már meghatározza a kifejezetten a közvetítési rendszerekre alkalmazandó jogi keretet a határokon átnyúló jogviták esetére.

C – A közvetítői eljárás igénybevételére irányuló kötelezettség és a 2013/11 irányelv összeegyeztethetőségéről

64. A második kérdés első mondata értelmében a kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ, hogy ellentétes-e a 2013/11 irányelv 1. cikkével az olyan nemzeti jogi szabályozás, mint amilyen a 28/2010. sz. törvényerejű rendelet 5. cikkének (1a) bekezdése, amely a fogyasztó által egy kereskedővel szemben, szolgáltatási szerződésre vonatkozóan benyújtott eljárást megindító irat elfogadhatóságát attól teszi függővé, hogy előzetesen, a fogyasztó kezdeményezésére indult-e közvetítői eljárás.

1. A fogyasztót közvetítői eljárás igénybevételére kötelező előírás elvi tilalmának hiányáról

65. A Tribunale Ordinario di Verona (veronai bíróság) két elkülönült okból kételkedik a 28/2010. sz. törvényerejű rendelet 5. cikke (1a) bekezdésének és a 2013/11 irányelv 1. cikkének az összeegyeztethetőségét illetően.

66. Egyfelől, ez a bíróság azt a kérdést veti fel, hogy ez az irányelv nem kötelezi-e a tagállamokat az alternatív vitarendezés olyan egyetlen és egységes rendszerének létrehozására, amely valamennyi fogyasztói jogvitára alkalmazható. Márpedig az említett 5. cikk (1a) bekezdése az ilyen jogvitákra alkalmazandó alternatív vitarendezési rendszerek széttagolódását okozhatja, mivel egyes fogyasztói jogvitákra (vagyis azokra, amelyek az említett bíróság szerint a biztosítási, banki és pénzügyi szerződésekkel kapcsolatosak) kötelező közvetítői eljárást ír elő, míg más fogyasztói jogviták esetén a közvetítés önkéntes alapon történik.²²

20 — Lásd e tekintetben a jelen indítvány 52. pontját.

21 — Lásd a jelen indítvány 64–78. pontját.

22 — Lásd a jelen indítvány 23. pontját.

67. A 2013/11 irányelvnek sem a szövege, sem a célja nem támasztja alá ezt a követelményt.²³ Amint arra a jelen indítvány 36. pontjában emlékeztettem, ezen irányelvnek a célja lényegében annak biztosítása, hogy a fogyasztók az Unió teljes területén a kereskedőkkel szembeni panaszaik elbírálására olyan alternatív vitarendezési eljárásokat vehessenek igénybe, amelyek megfelelnek a harmonizált minőségi követelményeknek. Ezeknek „független, pártatlan, átlátható, hatékony, gyors és méltányos” eljárásoknak kell lenniük. Az említett irányelv ezen a célkitűzésen felül semmiképpen sem irányul annak biztosítására, hogy ezen eljárások típusai egy adott tagállamban valamennyi fogyasztói jogvita vonatkozásában kizárólagosak vagy egységesek legyenek. Ez a következtetés az ugyanezen irányelvben alkalmazott harmonizáció minimumjellegéből is következik, amint az ez utóbbi irányelv 2. cikkének (3) bekezdéséből kiderül.

68. Másfelől, a kérdést előterjesztő bíróság azt kívánja megtudni, hogy kizárólag a kereskedő, vagy a fogyasztó is kötelezhető-e a 2013/11 irányelv hatálya alá tartozó jogviták megoldása érdekében közvetítői eljárásban történő részvételre.²⁴

69. E tekintetben, amint azt a kérdést előterjesztő bíróság megjegyezte, ezen irányelv 1. cikkének szövegében, legalábbis látszólag, ellentmondás rejtőzik. E cikk első mondata kiemeli, hogy a fogyasztók, jogaik kereskedőkkel szemben történő érvényesítése érdekében *önként* vehetik igénybe az alternatív vitarendezési eljárásokat. Az említett cikk második mondata fenntartja a tagállamok lehetőségét olyan jogszabályok elfogadására, amelyek *kötelezővé* teszik a részvételt ezekben az eljárásokban, feltéve, hogy az ilyen jogszabályok „nem akadályozzák a feleket az igazságszolgáltatás igénybevételéhez való joguk gyakorlásában”. E rendelkezés szövege nem tér ki arra, hogy a részvétel fogalma csak a kereskedőnek a fogyasztó által kezdeményezett alternatív vitarendezési eljárásban való egyszerű részvételét jelenti, vagy a fogyasztó ezen eljárásban való részvételére is vonatkozik.

70. A „felek” kifejezés használata azt sugallja, hogy ez a fogalom a fogyasztó alternatív vitarendezési eljárásban való részvételére éppúgy vonatkozik, mint a kereskedőére. Ugyanakkor a 2013/11 irányelv (49) preambulumbekzdése inkább a kereskedő kötelezettségére összpontosít, amikor rámutat, hogy noha az irányelv nem követeli meg, hogy a kereskedő részvétele az alternatív vitarendezési eljárásban kötelező legyen, ez még nem jelenti akadályát annak, hogy a tagállamok – a feleket az igazságszolgáltatási rendszer igénybevételéhez megillető jogokat tiszteletben tartva – ilyen kötelezettséget előírjanak.

71. Mivel tehát a 2013/11 irányelv (49) preambulumbekzdésével együttesen értelmezett 1. cikkének szövege nem teszi lehetővé az egyértelmű értelmezést, ez utóbbi elvégzésekor figyelembe kell venni e rendelkezésnek, valamint annak a szabályozásnak a célkitűzéseit és hátterét is, amelynek az részét képezi.²⁵

72. E tekintetben először is megállapítom, hogy a tágabb jogszabályi környezet, amelynek ez az irányelv része, azt támasztja alá, hogy összeegyeztethető a közvetítés önkéntes jellege és a fogyasztóval szemben ennek igénybevételére előírt kötelezettség. A 2008/52 irányelv ebben az összefüggésben a 2013/11 irányelv 1. cikkének értelmezése szempontjából releváns iránymutatást tartalmaz.²⁶

23 — Konkrétan a 2013/11 irányelv kérdést előterjesztő bíróság által ezen elmélete alátámasztása érdekében hivatkozott (16) preambulumbekzdése nem igazolja sem az egyes tagállamok kötelezettségét egyetlen és egységes alternatív vitarendezési rendszer előírására valamennyi fogyasztói jogvita vonatkozásában, sem azt, hogy az uniós jogalkotó ezt a rendszert részesítené előnyben. E preambulumbekzdés egyszerűen csak azt mondja ki, hogy ezt az irányelvet kell alkalmazni minden fogyasztói jogvitára (azok kivételével, amelyeket ezen irányelv 2. cikkének (2) bekezdésében kizár az alkalmazási köréből).

24 — Lásd a jelen indítvány 24. pontját.

25 — Lásd többek között: 2015. július 16-i Lanigan-ítélet (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, 35. pont).

26 — Amint az 1982. október 6-i Cilfit és társai ítéletből (283/81, EU:C:1982:335, 20. pont) kiderül, az uniós jog rendelkezéseinek összessége része lehet annak az összefüggésnek, amelybe e jog rendelkezései illeszkednek.

73. A 2008/52 irányelv 3. cikkének a) pontja a közvetítést önkéntes eljárásként határozza meg, kiemelve, hogy ezt az eljárást nem csak a felek indíthatják meg, hanem bíróság is elrendelheti, illetve egy tagállam joga is előírhatja. Ezen irányelv 5. cikkének (2) bekezdése, ugyanezen érvelést követve fenntartja a tagállamok lehetőségét arra, hogy nemzeti joguk alapján kötelezővé tegyék a közvetítés „igénybevételét”. Ez a megfogalmazás egyértelműen arra utal, hogy e tagállamok előírhatják a fogyasztó számára, hogy vegyen igénybe közvetítői eljárást.²⁷ Amint az az említett irányelv 13. cikkéből kiderül, a közvetítés önkéntes jellege nem abban áll, hogy a felek szabadon vehetik igénybe ezt az eljárást, vagy tekinthetnek el tőle, hanem abban, hogy a „felek maguk irányítják, kívánságuk szerint szervezhetik és tetszőleges időpontban meg is szakíthatják” azokat.

74. Nem látok egyetlen olyan elemet sem, amely indokolná, hogy az alternatív vitarendezési eljárások önkéntes jellegének a 2013/11 irányelv 1. cikkében szereplőtől eltérő, külön jelentést tulajdonítsunk. Következésképpen ezt a rendelkezést nem lehet úgy értelmezni, mint amely megtiltja a tagállamoknak, hogy a fogyasztó által benyújtott eljárást megindító irat elfogadhatóságát egy alternatív vitarendezési eljárás előzetes igénybevételétől tegyék függővé.

75. Márpedig másodsorban azt hangsúlyozom, hogy az alternatív vitarendezési eljárások 2013/11 irányelv által nem szabályozott típusait és jellemzőit illetően a tagállamok megőrzik teljes törvényhozási önállóságukat, feltéve, hogy tiszteletben tartják ezen irányelv hatékony érvényesülését.²⁸ Ez a megfontolás az irányelv által végzett harmonizáció minimumjellegéből ered.²⁹ Az említett irányelv (15) preambulumbekzdése emellett megállapítja, hogy az alternatív vitarendezési rendszernek, amelynek létrehozását célul tűzi ki, „a tagállamokban meglévő alternatív vitarendezési eljárásokra kell épülnie, tiszteletben tartva a tagállamok jogi hagyományait”.

76. Semmi sem utal arra, hogy a fogyasztó közvetítői eljárás igénybevételére irányuló kötelezettsége akadályozná a 2013/11 irányelv 1. cikkében meghatározott célkitűzésének, és ezáltal hatékony érvényesülésének megvalósítását. Éppen ellenkezőleg, hozzájárul ezen irányelv hatékony érvényesülésének erősítéséhez azzal, hogy garantálja e peren kívüli jogvitarendezési eljárás igénybevételének módszeres jellegét.³⁰ Ráadásul, mivel ez a kötelezettség feltehetően csökkenti a bíróságok terheit – amely célkitűzés jogosságát egyébként a Bíróság már elismerte –,³¹ közvetve elősegíti a fogyasztók igazságszolgáltatáshoz való hozzáférését is, amelynek fontosságát az 1. cikk erősíti meg. Ebben az összefüggésben célszerűtlen lenne ezt a rendelkezést úgy értelmezni, hogy megtiltja a tagállamoknak e kötelezettség előírását a fogyasztókkal szemben.

77. Emellett emlékeztetek arra, hogy a 2013/11 irányelv és a 2008/52 irányelv rendelkezéseinek összeütközése esetén a 2013/11 irányelv rendelkezései másodlagosak a 2008/52 rendelkezéseire képest.³² Márpedig, a határokon átnyúló jogvitákkal kapcsolatban a 2008/52 irányelv 5. cikkének (2) bekezdése felhatalmazza a tagállamokat arra, hogy a közvetítői eljárás igénybevételét kötelezővé tegyék. Ellentmondásos lenne, ha ezzel szemben a nemzeti jogviták keretében, amelyekre kizárólag a 2013/11 irányelv alkalmazandó, ezt a tagállamok nem tehetnék meg.

27 — Lásd e tekintetben: a közvetítésről szóló irányelv tagállamok általi végrehajtásáról, a közvetítésre gyakorolt hatásáról és a bíróságok hozzáállásáról szóló, 2011. szeptember 13-i európai parlamenti állásfoglalást (2011/2026 [INI], 7. és 8. o.). Ebben a Parlament, az olasz példára történő kifejezett hivatkozással elismeri, hogy a 2008/52 irányelv 5. cikkének (2) bekezdése lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy egy bírósági kereset elfogadhatóságát a közvetítés előzetes megkísérlésétől tegyék függővé.

28 — Lásd analógia útján: 2010. március 18-i Alassini és társai ítélet (C-317/08–C-320/08, EU:C:2010:146, 44. pont), valamint 2012. július 12-i SC Volksbank România ítélet (C-602/10, EU:C:2012:443, 94. és 95. pont).

29 — A 2013/11 irányelv 2. cikkének (3) bekezdése.

30 — Lásd: 2010. március 18-i Alassini és társai ítélet (C-317/08–C-320/08, EU:C:2010:146, 45. pont).

31 — Lásd: 2010. március 18-i Alassini és társai ítélet (C-317/08–C-320/08, EU:C:2010:146, 64. pont).

32 — Lásd a jelen indítvány 63. pontját.

78. E megfontolások összességére tekintettel úgy vélem, hogy a 2013/11 irányelv 1. cikkét úgy kell értelmezni, hogy a tagállamok nem csak a kereskedőket kötelezhetik valamely alternatív vitarendezési eljárásban való részvételre, hanem a fogyasztóktól is megkövetelhetik a közvetítés igénybevételét a bíróság előtti perindítást megelőzően. Ugyanakkor ezt a lehetőséget korlátozza az ezen irányelv 1. cikkének végén megállapított feltétel, mely szerint ez a kötelezettség nem akadályozhatja a feleket az igazságszolgáltatás igénybevételéhez való joguk gyakorlásában. E feltétel tartalmát a következőkben vizsgálom.

2. Arról a feltételről, mely szerint a közvetítés kötelező igénybevétele nem akadályozhatja az igazságszolgáltatás igénybevételét

79. A 2013/11 irányelv (45) és (49) preambulumbekzdése teszi egyértelművé a fent említett feltétel hatályát, emlékeztetve arra, hogy tekintettel az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 47. cikkében biztosított, a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jogra, az alternatív vitarendezési eljárások nem akadályozhatják meg, hogy a felek bírósághoz fordulhassanak. A (45) preambulumbekzdés rögzíti, hogy amennyiben valamely, eredményét tekintve nem kötelező jellegű jogvitát egy alternatív vitarendezési eljárás keretében nem sikerül megoldani, a felek számára biztosítani kell, hogy ezt követően bírósági eljárást indíthassanak.

80. A Bíróság, már a 2013/11 irányelv elfogadása előtt úgy ítélkezett az *Alassini és társai* ítéletben,³³ hogy a bírósági kereset elfogadhatósági feltételeként előírt egyeztetési eljárás lefolytatásra irányuló kötelezettség összeegyeztethető a Charta 47. cikke által kimondott hatékony bírói jogvédelemhez való joggal, amennyiben ez az eljárás:

- nem vezet a felek tekintetében kötelező határozathoz;³⁴
- nem eredményezi a bírósági kereset benyújtásának lényeges késedelmét;
- felfüggeszti az érintett jogok elévülését;³⁵
- nem jár jelentős költséggel a felek számára;³⁶
- nem az elektronikus út képezi az említett egyeztetési eljáráshoz való hozzáférés egyetlen módját³⁷ (amit ugyanakkor a nemzeti bíróságnak kell vizsgálnia), és
- kivételes esetekben, vagy ha a helyzet sürgető volta megköveteli, nem gátolja ideiglenes intézkedések meghozatalát (ezt a feltételt is ennek a bíróságnak kell ellenőriznie).

33 — 2010. március 18-i ítélet (C-317/08–C-320/08, EU:C:2010:146, 67. pont).

34 — Ezzel kapcsolatban megjegyzem, hogy ha egy kereset elfogadhatóságának feltétele egy olyan alternatív vitarendezési eljárás előzetes igénybevétele lenne, amelynek eredménye köti a feleket, ez az eljárás ténylegesen a bírósági eljárások helyébe lépne, és így megakadályozná, hogy a felek jogaikat a bíróságok előtt érvényesíthessék.

35 — Ennélfogva ellentétes a 2013/11 irányelv 12. cikkével, ha a feleket az elévülési időszaknak az alternatív vitarendezési eljárás alatt történő lejárta miatt megfosztják attól a joguktól, hogy bírósághoz forduljanak.

36 — A 2013/11 irányelv 8. cikkének c) pontja előírja, hogy az alternatív vitarendezési eljárásoknak ingyenesen vagy alacsony áron hozzáférhetőeknek kell lenniük a fogyasztók számára.

37 — A 2013/11 irányelv 8. cikkének a) pontja előírja, hogy az alternatív vitarendezési eljárásoknak elérhetőeknek kell lenniük mind online, mind a hagyományos módokon.

81. Noha ez az ítélet egy egyeztetési eljárás igénybevételét előíró nemzeti szabályozásra vonatkozott, a Bíróság által alkalmazott érvelés egyéb bírósági eljáráson kívüli eljárásokat – mint amilyen a jelen ügyben a közvetítői eljárás – előíró nemzeti jogi szabályozások esetében is átvehető. Ezek a jogi szabályozások a hatékony jogvédelemhez való jog vonatkozásában hasonló kihívásokhoz vezethetnek, mivel „a bírósághoz való fordulás egy további szakaszát vezetik be”³⁸. Ezek a szabályozások mind alkalmasak arra is, hogy olyan legitim közérdekű célkitűzéseknek feleljenek meg, mint amilyen a jogviták gyors és olcsó rendezése, valamint a bíróságok tehermentesítése.³⁹

82. Másfelől, amint arra a 2013/11 irányelv (45) preambulumbekzdése rávilágít, az ezen irányelv 1. cikkének végén meghatározott feltétel célja egészen pontosan az alternatív vitarendezési eljárások és a Charta 47. cikke összeegyeztethetőségének biztosítása. Ennek következtében a Bíróság által az Alassini és társai ítéletben⁴⁰ figyelembe vett szempontok annak megítélésénél is relevánsak, hogy összeegyeztethető-e ezen irányelv 1. cikkével egy alternatív vitarendezési eljárás igénybevételére irányuló kötelezettség.⁴¹

83. Noha a kérdést előterjesztő bíróság feladata ennek az értékelésnek az elvégzése, úgy vélem, hasznos lenne itt kifejeteni néhány megfontolást, amely segítségére lehet e bíróságnak e feladata elvégzésében.

84. Először is megállapítom, hogy a 206/2005. sz. törvényerejű rendelet 141. cikke (4) bekezdésének a 130/2015. sz. törvényerejű rendelet 1. cikkével megállapított szövege előírja, hogy az e rendelet hatálya alá tartozó eljárások – amelyek között szerepel a 28/2010. sz. törvényerejű rendeletben szabályozott közvetítői eljárás is – célja, hogy egyezség szülessen, vagy a közvetítő, illetve más, az eljárásban részt vevő testület megoldási javaslatot tegyen. Ezen eljárás eredménye tehát csak akkor köti a feleket, ha a kérdést előterjesztő bíróság jóváhagyja azt.

85. Másodszor, a 28/2010. sz. törvényerejű rendelet 5. cikkének (4) bekezdése értelmében a közvetítés igénybevétele egy meghagyás kibocsátása iránti eljárásban csak az ideiglenes végrehajtás vagy a felfüggesztés iránti kérelem tárgyában való döntéshozatal után áll fenn. Ez a kötelezettség adott esetben, a kérdést előterjesztő bíróság ellenőrzése mellett ideiglenes intézkedések kibocsátásának sem akadálya.

86. Hozzáteszem, hogy az alapügyben szereplő olasz jogi szabályozás, mivel szankciót helyez kilátásba a közvetítői eljárástól alapos ok nélkül történő visszalépés esetére, olyan egyedi jellemzővel bír, amely az Alassini és társai ítéletben⁴² nem szerepelt, és amely alkalmas arra, hogy veszélyeztesse a felek lehetőségét az ezen eljárást követően jogaik bíróság előtti hatékony érvényesítésére. Ezt a kérdést az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés harmadik részének keretében vizsgálom majd.⁴³

38 — Lásd: 2010. március 18-i Alassini és társai ítélet (C-317/08–C-320/08, EU:C:2010:146, 62. pont).

39 — Lásd: 2010. március 18-i Alassini és társai ítélet (C-317/08–C-320/08, EU:C:2010:146, 64. pont).

40 — 2010. március 18-i ítélet (C-317/08–C-320/08, EU:C:2010:146, 67. pont).

41 — Egyébként egyes körülmények a 2013/11 irányelv egyéb rendelkezéseiből származó követelményeknek felelnek meg (lásd a jelen indítvány 35–37. lábjegyzetét).

42 — 2010. március 18-i ítélet (C-317/08–C-320/08, EU:C:2010:146).

43 — Lásd a jelen indítvány 90–99. pontját.

D – A közvetítői eljárások egyes típusainak és a 2013/11 irányelvnek az összeegyeztethetőségéről

1. A kötelező ügyvédi közreműködésről

87. A második előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés második része lényegében arra irányul, hogy összeegyeztethető-e a 2013/11 irányelv 1. cikke és 8. cikkének b) pontja, valamint egy olyan nemzeti jogszabályi rendelkezés, mint a 28/2010. sz. törvényerejű rendelet 8. cikkének (1) bekezdése, amely a feleket a közvetítői eljárásban ügyvédi közreműködés igénybevételére kötelezi.⁴⁴

88. Az e kérdésre adandó válasz egyértelműen az ezen irányelv 8. cikke b) pontjának szövegéből következik, amely szerint a tagállamok az említett irányelv hatálya alá tartozó alternatív vitarendezési eljárásban nem írhatnak elő ilyen kötelezettséget. Ez az egyetlen megállapítás elegendő ahhoz, hogy a második kérdés második részére hasznos választ lehessen adni.

89. Nem kell tehát vizsgálni az olasz kormány által hivatkozott érvet, mely szerint, még ha a közvetítői eljárásban a kötelező ügyvédi közreműködés korlátozza is a Charta 47. cikkben biztosított jogokat, ez a közérdekű cél megvalósításához szükséges, és azzal arányos. Mivel ez a kötelezettség sérti a 2013/11 irányelv 8. cikkének b) pontját, nincs szükség annak vizsgálatára, hogy összeegyeztethető-e a Charta 47. cikkével és ezen irányelv 1. cikkével.

2. A közvetítői eljárástól való visszalépéshez fűződő szankciókról

90. A második kérdése harmadik részével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy a 2013/11 irányelv 1. cikkével és 9. cikkének (2) bekezdésével ellentétes-e az olyan nemzeti jogi rendelkezés, mint a 28/2010. sz. törvényerejű rendelet 8. cikkének (4a) bekezdése, amely csak indokolt esetben teszi lehetővé a felek számára a közvetítői eljárás mellőzését, ellenkező esetben a későbbi bírósági eljárás keretében szankció alkalmazását helyezi kilátásba.

91. E rendelet 8. cikkének az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban ismertetett (4a) bekezdése a közvetítői eljárástól valamelyik fél által⁴⁵ indokolás nélkül történő visszalépést a visszalépő féllel szemben a következő bírósági eljárás keretében alkalmazott hátrányos jogkövetkezményekkel szankcionálja. Így a bíróság az indoklás nélküli visszalépésre hivatkozhat az ítéletében. Emellett köteles a visszalépő féllel szemben pénzbüntetést kiszabni.

92. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban előadottak szerint a 28/2010. sz. törvényerejű rendelet együttesen értelmezett 5. cikkének (1a) és (2a) bekezdése, valamint a 8. cikkének (4a) bekezdése az alábbi rendszert vezeti be:

- A felperesek (vagy a jelen esethez hasonlóan a jogorvoslással élő felek) az ellentmondás elfogadhatatlanságának terhe mellett kizárólag közvetítői eljárás igénybevételét követően nyújthatnak be eljárást megindító iratot (5. cikk (1a) bekezdés).
- E feltétel teljesítéséhez elegendő, ha a felek részt vesznek a közvetítővel az első, és egyben egyetlen ülésen, még akkor is, ha ez az ülés megállapodás nélkül ér véget (5. cikk (2a) bekezdés).

44 – A 28/2010. sz. törvényerejű rendelet 5. cikkének (1a) bekezdése azt is előírja, hogy ha a felperes közvetítői eljárásban kíván részt venni, ügyvédi közreműködést köteles igénybe venni.

45 – A tárgyaláson az olasz kormány arra hivatkozott, hogy tekintettel a 28/2010. sz. törvényerejű rendeletre, nem minősül a „részvétel hiányának” az az eset, amikor a felperes, miután közvetítői eljárást kezdeményezett, visszalépett attól. Ez a fogalom ezzel szemben arra a helyzetre vonatkozik, amikor ez a fél elmulasztja ezen eljárás megindítását, akár oly módon, hogy az első ülésen tagadja meg az eljárás megindítását. Úgy tűnik, – de ezt a kérdést előterjesztő bíróságnak meg kell erősítenie –, hogy ez az értelmezés nehezen összeegyeztethető e rendelet 5. cikkének (1a) bekezdésével, amely úgy rendelkezik, hogy az eljárást megindító irat elfogadhatatlan, ha a felperes nem vett igénybe közvetítői eljárást. Ennélfogva az említett rendelet 8. cikkének (4a) bekezdése álláspontom szerint szabályszerűen megkeresett bíróság hiányában nem szankcionálhatja ezt a magatartást.

– Ugyanakkor, noha az igazságszolgáltatáshoz való hozzáféréshez tehát elegendő megkísérelni a közvetítést, a közvetítői eljárástól való visszalépés egy későbbi szakaszban, a bírósági eljárás keretében hátrányos jogkövetkezményekkel jár azon féllel szemben, aki az eljárástól alapos ok nélkül visszalépett (8. cikk (4a) bekezdés).

93. Márpedig, a 2013/11 irányelv 9. cikke (2) bekezdésének a) pontja előírja, hogy az alternatív vitarendezési fórum által javasolt határozathoz vezető eljárásban a feleknek bármely szakaszban lehetőséget kell biztosítani az eljárástól való visszalépésre, „amennyiben annak hatékonyságával vagy menetével nincsenek megelégedve”⁴⁶. Ugyanakkor ez a rendelkezés hozzáteszi, hogy ha egy tagállam belső joga kötelezi a kereskedőt az alternatív vitarendezési eljárásokban való részvételre, a visszalépés joga csak a fogyasztót illeti meg.⁴⁷ Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat a jelen ügyben nem tartalmaz pontosítást arról, hogy a 28/2010. sz. törvényerejű rendelet kötelezi-e a kereskedőt közvetítői eljárásban való részvételre.

94. Az említett rendelkezés tehát ismét megállapítja, hogy az egyes felek – vagy legalább a fogyasztó –, az eljárás bármely szakaszában, akár tisztán szubjektív okokból is szabadon visszaléphetnek az eljárástól. Egy olyan nemzeti jogi szabályozás, amely a közvetítői eljárástól való visszalépést az ezt követő bírósági keresettel kapcsolatos olyan hátrányos jogkövetkezményekkel szankcionálja, mint amilyenek az e rendelet 8. cikkének (4a) bekezdésében szerepelnek, e szabadság korlátozásának minősül, és sérti a 2013/11 irányelv 9. cikke (2) bekezdésének a) pontját.

95. Másrészt úgy vélem, hogy egy ilyen jogi szabályozás, amely bíróságon kívüli eljáráson való részvételre kötelez, a visszalépés szankcionálása mellett oly mértékben korlátozza a feleket az igazságszolgáltatás igénybevételéhez való joguk gyakorlásában, amely nem felel meg a 2013/11 irányelv 1. cikkének végén szereplő feltételnek.

96. Ez a feltétel ugyanis elveszítené hatékony érvényesülését, ha a tagállamok megtehetnék, hogy bár formálisan elismerik a felek számára a bírósághoz fordulás jogát, veszélyeztetik ez utóbbiak lehetőségét arra, hogy a bíróságok előtt hatékonyan érvényesíthessék a jogaikat. Ezáltal, az említett feltétel véleményem szerint azt is magában foglalja, hogy az alternatív vitarendezési eljárástól történő visszalépés nem járhat a későbbi bírósági keresetekkel kapcsolatos hátrányos jogkövetkezményekkel az eljárástól visszalépő fél esetében, legalábbis akkor, ha ez a fél a fogyasztó.⁴⁸

97. A Bizottság ugyanakkor rámutatott, hogy a 2013/11 irányelv 1. cikkével és a 9. cikke (2) bekezdésének a) pontjával való összeegyeztethetlenség megállapítása előtt a kérdést előterjesztő bíróságnak vizsgálnia kellene, hogy az említett rendelet 8. cikkének (4a) bekezdése nem értelmezhető-e oly módon, amely által elkerülhető ez az összeegyeztethetlenség.

98. Ezzel összefüggésben emlékeztetek arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a nemzeti bíróságok kötelesek az uniós joggal való összeegyeztethetőséget leginkább biztosító módon értelmezni a nemzeti jogot.⁴⁹ Ez az összhangot biztosító értelmezésre irányuló kötelezettség ugyanakkor nem kötelezheti arra ezeket a bíróságokat, hogy a nemzeti jog *contra legem* értelmezését fogadják el.⁵⁰

46 — Mivel a 206/2005. sz. törvényerejű rendelet 141. cikkének (4) bekezdésében előírt közvetítői eljárás célja az, hogy a felek megoldási javaslatot kapjanak (lásd a jelen indítvány 84. pontját), ez az eljárás valóban a 2013/11 irányelv 9. cikke (2) bekezdése a) pontjának hatálya alá tartozó helyzet. Azokat az alternatív vitarendezési eljárásokat, amelyek eredménye köti a feleket, e cikk (3) bekezdése szabályozza, előírva, hogy az említett cikk (2) bekezdésében szabályozott jogok, például a visszalépés joga csak a fogyasztókat illeti meg. Ez utóbbi tehát minden esetben, az eljárás minden szakaszában jogosult visszalépni az eljárástól, amennyiben annak hatékonyságával vagy menetével nincsen megelégedve.

47 — Így, ha egy tagállam alternatív vitarendezési eljárásban való részvételre kötelezi a kereskedőt, e tagállam előírhatja ez utóbbi folyamatos részvételét ebben az eljárásban. Ezzel szemben, ha egy tagállam nem kötelezi a kereskedőt alternatív vitarendezési eljárásban való részvételre, azonban a kereskedő önként részt vesz ezen, ez utóbbi nem válhat ezen eljárás „rabjává”. A tagállamnak tehát biztosítania kell e kereskedő számára a 2013/11 irányelv 9. cikke (2) bekezdésének a) pontjában szabályozott visszalépés jogát.

48 — Lásd a jelen indítvány 93. pontját.

49 — Lásd többek között: 2004. október 5-i Pfeiffer és társai ítélet (C-397/01–C-403/01, EU:C:2004:584, 113. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2014. január 15-i Association de médiation sociale ítélet (C-176/12, EU:C:2014:2, 38. és 39. pont).

50 — Lásd többek között: 2016. április 19-i DI-ítélet (C-441/14, EU:C:2016:278, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

99. A Bizottság különösen azt állította – helyesen –, hogy a 28/2010. sz. törvényerejű rendelet 8. cikke (4a) bekezdésének a 2013/11 irányelv fent említett rendelkezéseivel való összeegyeztethetősége az „alapos ok” fogalom olyan értelmezésével biztosítható, amely magában foglalja a feleknek (vagy legalábbis a fogyasztónak)⁵¹ a közvetítői eljárás hatékonyságával vagy menetével kapcsolatos elégedetlenségét. Noha a döntéshozatalra utaló határozatból az derül ki, hogy e bíróság szerint az „alapos ok” fogalma elméletileg kizárólag objektív megfontolásokból áll,⁵² e bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az említett 8. cikk (4a) bekezdése mindazonáltal nem értelmezhető-e tágabban.

V – Véggövetkeztetések

100. A fentiekre figyelemmel azt javaslom a Bíróságnak, hogy a következő választ adja a Tribunale Ordinario di Verona (veronai bíróság, Olaszország) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre:

1. A fogyasztói jogviták alternatív rendezéséről és a 2006/2004/EK rendelet és a 2009/22/EK irányelv módosításáról (fogyasztói alternatív vitarendezési irányelv) szóló, 2013. május 21-i 2013/11/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 3. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól szóló, 2008. május 21-i 2008/52/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet kell alkalmazni minden, az irányelv 1. cikkének (2) bekezdésében meghatározott hatálya alá tartozó fogyasztói jogvitára, még akkor is, ha ezek egyúttal a 2013/11 irányelv annak 2. cikkében meghatározott hatálya alá is tartoznak.
2. A 2013/11 irányelv 1. cikkével nem ellentétes az a nemzeti szabályozás, amely a fogyasztó által egy kereskedővel szemben, szolgáltatási szerződésre vonatkozóan benyújtott eljárást megindító irat elfogadhatóságát attól teszi függővé, hogy előzetesen a fogyasztó kezdeményezésére indult-e alternatív vitarendezési eljárás, például közvetítői eljárás, amennyiben az nem akadályozza a feleket az igazságszolgáltatási rendszer igénybevételeiben, amit a nemzeti bíróságnak kell vizsgálnia.
3. A 2013/11 irányelv 8. cikkének b) pontjával ellentétes az a nemzeti szabályozás, amely az ezen irányelv 2. cikkében meghatározott hatálya alá tartozó jogvitákban ügyvédi közreműködés igénybevételere kötelezi a feleket az olyan alternatív vitarendezési eljárásokban, mint a közvetítői eljárás.
4. A 2013/11 irányelv 1. cikkével és 9. cikke (2) bekezdésének a) pontjával ellentétes az a nemzeti szabályozás, amely az ezen irányelv 2. cikkében meghatározott hatálya alá tartozó jogvitákban egy alternatív vitarendezési eljárástól, így például a közvetítői eljárástól való alapos ok nélküli visszalépést a visszalépő féllel szemben a későbbi bírói eljárás szakaszában alkalmazott hátrányos jogkövetkezménnyel szankcionálja, kivéve, ha az alapos ok fogalma magában foglalja a visszalépő félnek az alternatív vitarendezési eljárás hatékonyságával vagy menetével kapcsolatos elégedetlenségét. Ezt a kérdést a nemzeti bíróságnak kell megvizsgálnia.

Amennyiben a nemzeti jog alternatív vitarendezési eljárásban való részvételre kötelezi a kereskedőket, ez a szabályozás a 2013/11 irányelv 1. cikkével és a 9. cikke (2) bekezdésének a) pontjával csak akkor ellentétes, ha szankciót alkalmaz a fogyasztóval szemben az ezen eljárástól való alapos ok nélküli visszalépés miatt.

51 — Lásd a jelen indítvány 93. pontját.

52 — Lásd a jelen indítvány 27. pontját.